

Kilpajuoksua aikaa vastaan – Tutkimusajan vaikutus näöntutkimuksen sisältöön

Koivula Lotta, Luoma Satu, Niskala Janica, Koski Tuula, Juustila Tuomas, Jussila Aino-Liisa
22.12.2016 ::

Metatiedot

Nimeke: Kilpajuoksua aikaa vastaan – Tutkimusajan vaikutus näöntutkimuksen sisältöön

Tekijä: Koivula Lotta; Luoma Satu; Niskala Janica; Koski Tuula; Juustila Tuomas; Jussila Aino-Liisa

Aihe, asiasanat: ajankäyttö, etiikka, näöntutkimus, optikkoliikkeet, optikot

Tiivistelmä: Artikkelissa käsitellään optisen alan pitkään jatkunutta murrosvaihetta. Muutosta on tapahtunut erityisesti liikkeiden välisessä hintakilpailussa, mikä näkyy esimerkiksi kustannusten minimoimisena ja näöntutkimusaikojen lyhenemisenä. Artikkelissa käsitellään näöntutkimusajan pituutta ja näöntutkimuksen sisältöä verrattuna Hyvä näöntutkimuskäytäntö -ohjeistukseen. Artikkelin perustuu Oulun ammattikorkeakoulussa tehtyyn tutkimukseen ”Optikon ammattietiikka näöntutkimuksessa”. Tutkimuksessa kävi ilmi, että useissa työpaikoissa on käytössä 20 minuutin näöntutkimusaika, mutta monet vastaajista hyötyisivät pidemmistä näöntutkimusajoista.

Nykypäivän haasteet ovat ajaneet jotkut optikoista ristiriitaiseen tilanteeseen, jossa he itse haluaisivat tehdä tutkimuksia enemmän. Tällöin mahdollistuisi laajempi näöntutkimus, mutta työpaikan asettamat vaatimukset eivät anna siihen aina mahdollisuutta. Alan ammattilaisena optikko on kuitenkin se, jonka pitäisi aktiivisesti hakea muutosta nykyiseen tilanteeseen. Samalla hän voisi osaltaan turvata asiakkaalle laadukkaan näöntutkimuksen alan muutoksista huolimatta.

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu, Oamk

Aikamäärä: Julkaistu 2016-12-22

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2016120130120>

Kieli: suomi

Suhde: <http://urn.fi/URN:ISSN:1798-2022>, ePooki - Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut

Oikeudet: Julkaisu on tekijänoikeussäännösten alainen. Teosta voi lukea ja tulostaa henkilökohtaista käyttöä varten. Käyttö kaupallisiin tarkoituksiin on kielletty.

Näin viittaat tähän julkaisuun

Koivula, L., Luoma, S., Niskala, J., Koski, T., Juustila, T. & Jussila, A-L. 2016. Kilpajuoksua aikaa vastaan – Tutkimusajan vaikutus näöntutkimuksen sisältöön. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 35. Hakupäivä xx.xx.201x. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2016120130120>.

Optisen alan liikkeiden välinen hintakilpailu on koventunut, palveluita on leikattu ja työntekijöitä vähennetty. Optikot ovat toisaalta saaneet näöntutkimuksiin uutta sisältöä tuoneita oikeuksia. Riittääkö nykyinen näöntutkimukseen varattu aika muuttuneeseen työnkuvaan?

Toiminta optisella alalla on perustunut hyvään ammattiosaamiseen, tietopohjaan sekä asiakasta palvelevien ratkaisujen löytämiseen. Nyt kuitenkin koventuneesta liikkeiden välisestä hintakilpailusta johtuvat muutokset uhkaavat esimerkiksi näöntutkimusten laatua. Vaikka perusammattiosaaminen säilyisi hyvänä, ammattiosaaminen tai sen toteuttaminen vähenee kustannuspaineiden alla. [\[1\]](#)

» "Suuntaus näyttäisi olevan ikävä kyllä sellainen, että optikoita vähennetään, yksittäisen optikon ajankäyttöä kiristetään ja ainoaksi mittariksi ollaan nostamassa nopeus. Tämä on selvässä ristiriidassa optikon toimen ja ammattitaidon kehittämisen kanssa!"

KUVA 1. Kilpajuoksua aikaa vastaan (kuvan tekijä: Janica Niskala)

Hyvä näöntutkimuskäytäntö näöntutkimuksen pohjana

Optikkojen ja optometristien eettistä toimintaa ohjaa ja valvoo Optometrian Eettinen Neuvosto. Neuvosto on antanut optikoille ja optometristeille eettiset ohjeet, jotka koskevat optometristin ammatin harjoittamista ja Hyvää tutkimuskäytäntöä. Ohjeiden tarkoituksena on tukea ammattihenkilöiden eettistä päätöksentekoa omassa työssään. Hyvä tutkimuskäytäntö -ohjeistukseen kuuluvan Hyvän näöntutkimuskäytännön tarkoituksena on kuvata ammattitaitoisesti tehdyn optometrisen näöntutkimuksen vaiheet. [\[2\]](#) [\[3\]](#)

Näöntutkimuksessa optikon tulee selvittää silmien taittovirheet, yhteistoiminnan ja näköjärjestelmän toimintakyky sekä huomioida tutkittavan näönkäytön tarpeet ja näkemisen oireet. Eri osa-alueet selvitetään käytettävissä olevilla välineillä, yleisesti hyväksytyin ja tarkoituksenmukaisin menetelmin. Optikon tulee kirjoittaa dokumentoidun refraktiotuloksen lisäksi erikseen silmälasimääräys, jota voidaan täsmentää silmälasien valinnan yhteydessä. Jokaisessa näöntutkimuksessa ei tarvitse olla kaikkia [Hyvässä näöntutkimuskäytännössä](#) (s. 4-6) esitettyjä vaiheita ja joissakin niitä voi olla esitettyä enemmän. Toimenpiteistä voidaan kuitenkin poiketa vain perustellusta syystä. [\[2\]](#)

Riittääkö näöntutkimukseen varattu aika Hyvän näöntutkimuskäytännön noudattamiseen?

Tutkimuksessa "Optikon ammattietiikka näöntutkimuksessa" arvioitiin Hyvän näöntutkimuskäytännön noudattamista työpaikalla ja verrattiin näöntutkimukseen varatun ajan vaikutusta näöntutkimuksen aikana tehtäviin tutkimuksiin. Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena Webropol-kyselynä, joka välitettiin sähköpostitse Suomessa työskenteleville optikoille ja optometristeille. Kyselyyn vastasi 201 optikkoa ja optometristia. Tutkimuksen kyselyyn vastanneista optikoista yhteensä 91,5 % koki tuntevansa Hyvä näöntutkimuskäytäntö - ohjeistuksen hyvin tai melko hyvin. Heistä viidesosa koki, ettei toimi työssään ohjeistuksen mukaisesti. Tuosta viidesosasta yli puolet mainitsi ohjeistuksen noudattamattomuuden syyksi ajan puutteen. Tutkimuksesta kävi ilmi, että yleisimmin näöntutkimuksen tekemiseen on varattavissa joko 20 tai 30 minuutin aika. Tutkimuksista anamneesilla ja lähinäön tutkimisella ei ollut havaittavissa merkittävää eroa varattuun aikaan verrattuna, mutta joissakin muissa tutkimuksen osa-alueissa ero oli hyvinkin selkeä. Lähes kaikki selkeät erot eri tutkimusaikojen välillä olivat 30 minuutin ajan hyväksi. Siinä ajassa toteutuivat paremmin esimerkiksi dokumentointi, reservien ja forioiden mittaus sekä peittokoe. Tällä hetkellä aika rajoittaa osittain Hyvä näöntutkimuskäytäntö - ohjeistuksen noudattamista. Tutkimuksen aikana ehditään tekemään silmälasikaupan kannalta välttämättömimmät testit, mutta jotain voi jäädä tutkimatta, mikäli asiakas ei itse osaa tuoda oireitaan ilmi. ^[4]

»"Jos olisi enemmän aikaa tehdä tutkimuksia ja kirjaamisia, se kannustaisi parempaan lopputulokseen."

Yli puolet vastaajista koki 20 minuutin tutkimusajan liian lyhyeksi. Silloin on oletettavissa, että heiltä jäi jotain tekemättä, tai he joutuivat tahtomattaan kiirehtimään. Kun tutkimusaika on 30 minuuttia, enää vain kymmenesosan mielestä aika ei riittänyt tutkimuksen tekemiseen Hyvän näöntutkimuskäytännön mukaisesti. Riittäväksi ajaksi Hyvän näöntutkimuskäytännön noudattamiseen arvioitiin pääasiassa 30–40 minuuttia. Varattua tutkimusaikaa ei tarvitsisi pidentää kuin kymmenen minuuttia, jotta suurin osa vastaajista ehtisi tekemään tutkimuksen mielestään huolellisesti. Työelämä on muuttunut osittain liian kiireiseksi, minkä vuoksi työyhteisöön kohdistuu ristiriitaisia vaatimuksia. Tutkimus pitäisi tehdä laadukkaasti, mutta mahdollisimman lyhyesti ja kustannustehokkaasti. ^[5] Optikot ovat varmasti joutuneet kehittämään toimintaansa yrittäessään mahtua tähän muottiin, mutta suunta ei välttämättä ole oikea. Työyhteisössä olisi korkea aika keskustella tämän hetken käytännöistä, etenkin tutkimusajoista ja tutkimusten sisällöistä. ^[6] Keskustelun pohjalta nousseita ajatuksia voidaan muuttaa myyntivalteiksi.

Uskomme, että pidempi aika mahdollistaa sen, että kaikki tarpeellisilta tuntuvat testit pystytään tekemään rauhassa. Varmuuden vuoksi voi tehdä myös sellaisia testejä, joita ei välttämättä anamneesin perusteella osaisi arvioida tarpeellisiksi, eli käyttää tietokantatutkimusta, jollainen Hyvä näöntutkimuskäytäntökin tavallaan on. Erittäin kokeneen optikon on mahdollista tehdä näöntutkimus myös ongelmakeskeistä tutkimusstrategiaa käyttäen. Silloin tarkoituksena on erittäin huolellisen haastattelun kautta selvittää asiakkaan ongelmat ja näönkäytön tarpeet. Haastattelun perusteella valitaan asiakkaalle tarpeelliset tutkimukset. Tällä tavoin saadaan tutkittua kaikki kyseiselle asiakkaalle tarpeellinen, ja saatetaan ehtiä tavoiteaikatauluun. ^[7]

Hyvän näöntutkimuskäytännön edellytykset ja työympäristön odotukset

Ristiriitoja optikon omien eettisten näkemysten ja yrityksen vaatimusten välille aiheuttaa tilanne, jossa optikko kokee joutuvansa nopeuttamaan näöntutkimuksen kulkua. Työpaikalla ihminen ei toimi pelkkänä yksilönä, jolloin hänen arvonsa, hyveensä ja vastuunsa eivät määräydy vain hänen omasta toiminnastaan, vaan myös siitä yhteisöstä ja organisaatiosta, jossa hän toimii. Tällöin ammattietiikka korostaa organisoitua sosiaalista ympäristöä. On siis erotettava toisistaan yksilön vastuu omasta toiminnastaan ja se keinotekoinen ympäristö, jossa henkilö tekee päätöksensä. ^[8] Ohjeistettuun sisältöön verrattuna lyhyet näöntutkimusajat luovat mielestämme painetta työntekijälle muokata toimintaansa, mutta kuinka paljon näöntutkimuksesta on mahdollista tinkiä laadun kärsimättä?

»"On pitänyt opetella oikomaan, jotta ehtii tehdä näöntarkastuksen tietyssä ajassa."

"Joissain paikoissa näöntutkimukseen on varattu vain 20 min aikaa mikroskopointineen, silmänpaineen mittauksineen, markkinointineen ja kirjaamisineen. Hirvittävä työpaine ja silti jää tunne, ettei ehdi kaikkea tekemään."

Nykypäivän haasteet ajavat jotkut optikoista ristiriitaiseen tilanteeseen, jossa he itse haluaisivat tehdä tutkimuksia enemmän. Tällöin mahdollistuisi kokonaisvaltaisempi näöntutkimus, mutta työpaikan asettamat

vaatimukset eivät anna siihen aina mahdollisuutta. Alan ammattilaisena optikko on kuitenkin se, jonka pitäisi aktiivisesti hakea muutosta nykyiseen tilanteeseen. [8] Samalla hän voisi osaltaan turvata asiakkaalle laadukkaan näöntutkimuksen alan muutoksista huolimatta.

Lähteet

1. [^] [Näkemisen ja silmäterveyden toimiala. 2012. Optisen alan toimialastrategia 2012. Optisen alan toimijoiden näkemys alan kehittymiselle tärkeistä toiminta-alueista ja menestystekijöistä. Hakupäivä 13.11.2016., \[http://www.naery.fi/wp-content/uploads/sot_strategia2012_a4_net.pdf\]\(http://www.naery.fi/wp-content/uploads/sot_strategia2012_a4_net.pdf\)](#)
2. ^{^ ab} [Optometrian Eettinen Neuvosto. 2014. Hyvä optikon tutkimuskäytäntö - ohjeistus. Ammatillinen ohje optikon toimen harjoittamisesta. Hakupäivä 3.11.2016. <http://www.optometria.fi/media/tiedostot...>](#)
3. [^] [Optometrian Eettinen Neuvosto. 2014. Optikon ammatin harjoittamisen eettiset ohjeet. Hakupäivä 12.11.2015. <http://www.optometria.fi/media...>](#)
4. [^] [Koivula, L., Luoma, S. & Niskala, J. 2016. Optikon ammattietiikka näöntutkimuksessa: Kyselytutkimus – Hyvä näöntutkimuskäytäntö näöntutkimuksen pohjana.](#)
5. [^] [Koivula, L., Luoma, S. & Niskala, J. 2016. Optikon ammattietiikka näöntutkimuksessa: Kyselytutkimus – Hyvä näöntutkimuskäytäntö näöntutkimuksen pohjana. Hakupäivä 22.12.2016. <http://www.theseus.fi/handle/10024/118681>](#)
6. [^] [Vuori-Kemilä, A., Lindroos, S., Nevala, S. & Virtanen, J.A. 2005. Ihmisen hyvä: Etiikka lähihoito-työssä. 1. p. Helsinki: WSOY.](#)
7. [^] [Elliot, D.B. 2007. Clinical procedures in primary eye care. 3. p. Philadelphia: Elsevier Saunders.](#)
8. ^{^ ab} [Airaksinen, T. 1992. Ammattien ja ansaitsemisen etiikka. 2. p. Yliopistopaino, Helsinki.](#)